

Juni 2021 ▪ jaargang 33 ▪ nummer 4

HET HOUT BLAD

www.houtwereld.nl

BETON BINDEN DOOR TE KERVEN

SUPERGROENE SUPERMARKT

AARDSCHOKVEILIG STUDEREN

EEN LIMBURGSE CHOCOZOEN

SLANKE DENNEN OP MOOIE BEENTJES

SUPERMARKT MET BIJZONDERE HOUTCONSTRUCTIE

De nieuwe supermarkt van Jumbo in Goor pretendeert de meest duurzame supermarkt in de Benelux te zijn. Het is ook nog eens een mooie supermarkt, die zowel binnen als buiten afwijkt van wat standaard is. De hoofdrol is daarbij weggelegd voor een fraaie en bijzondere houtconstructie.

De glazen voorgevel staat tussen de houten kolommen. De luifel loopt in een gebogen lijn.

Een houtconstructie met een vrije overspanning tot 25 meter en maar één kolom in de winkel. Dat was van meet af aan het uitgangspunt van architect Henk te Kiefte van Te Kiefte Architecten uit Borne. Met zijn duurzame ontwerp won hij de architectenselectie voor een nieuwe, duurzame Jumbo supermarkt in Goor.

Te Kiefte werd door de bouwbegeleider van de opdrachtgevers, de broers Tijn en Niek Leussink uit Haaksbergen, gevraagd om mee te doen aan deze architectenselectie. Voor Te Kiefte kwam dat uit de lucht vallen, maar de gebroeders Leussink kenden onder meer het pand van Unipro (nu Uzin Utz Nederland) in Haaksbergen dat Te Kiefte had ontworpen. Te Kiefte deed graag mee aan de selectie. 'Mijn ouders hadden vroeger een supermarkt; en ik had nog nooit een supermarkt ontworpen.'

Voorliefde voor hout Dat Te Kiefte voor hout zou kiezen, was niet verrassend. Enerzijds kwam dit voort uit de duidelijke keuze van de opdrachtgevers om de lat hoog te leggen wat betreft duurzaamheid. Ze doen dat in hun productassortiment door verse producten lokaal in te kopen van onder meer bioboeren en dat verhaal wilden ze ook vertellen en uitstralen met hun pand. Hout leent zich daar uiteraard uitstekend voor.

Daarnaast heeft de architect zelf ook een voorliefde voor hout. 'We hebben dertien jaar geleden ook ons eigen kantoorgebouw in Borne gebouwd met een houtconstructie. We hebben toen zelfs gekozen voor volledige droogbouw.' Maar ook in diverse andere projecten, waaronder Unipro, koos Te Kiefte voor houtconstructies. Die kennis en kunde wist Te Kiefte nu te benutten om een ontwerp met een bijzondere houtconstructie te maken dat binnen haalbare budgetten te realiseren was. 'De twee andere uitgenodigde architecten hadden ook veel hout gebruikt, maar hun ontwerpen waren wat te hoogdravend voor de opdrachtgever.'

Aangepast aan kavelvorm Te Kiefte liet zich in zijn ontwerp leiden door de kavelvorm. Die is enigszins L-vormig, met diverse schuine lijnen. De Jumbo is namelijk gebouwd op de voormalige gemeentewerf achter de bestaande Jumbo. De locatie is grotendeels ingesloten tussen bestaande bebouwing. In het nieuwe pand van ca 3.000 m² zijn ook een Etos en een Gall & Gall gevestigd. De beschikbare ruimte op de kavel is vrijwel volledig benut met een gebouw dat meedraait met de hoeken van het terrein. Het resulteerde in een ontwerp met diverse 'taartpunten' in het dakvlak. Daarbij heeft Te Kiefte de voorgevel ontworpen met een dakrand met een gekromde, opgaande lijn. De zijgevel heeft hij voorzien van een grote luifel. Deze is vijf meter breed en speciaal ontworpen

voor de bevoorrading. De grote vrachtwagens kunnen hier lossen zonder dat dozen en producten nat regenen.

Eén centrale kolom Een maximale vrije overspanning was het uitgangspunt in het ontwerp van Te Kiefte. Slechts één kolom was er nodig in de winkel zelf. En die staat op een plek in het kassagebied, waar de hinder ervan beperkt is. 'We hebben op verzoek van de opdrachtgever wel gekozen voor een staalkolom, die vanwege brandveiligheid met beton gevuld is. Hout had ook gekund en was niet veel forser uitgevallen, maar de opdrachtgever was bang dat hout niet mooi zou blijven door de winkelwagens die er langs en soms tegenaan rijden.'

De kolom ondersteunt de hoofdspanten op de plek waar de diverse taartpunten van het dak bij elkaar komen. De overige ondersteuning van de houtconstructie bevinden zich allemaal in de gevelvlakken.

Hoge spanten Met vuistregels kon Te Kiefte al in zijn schetsontwerp de hoogte van de spanten inschatten. Dat zijn forse jongens tot 1,5 meter hoog. 'Dat is wel belangrijk om vooraf te weten. Als ze groter zouden worden, zouden we langs de lage gevel onvoldoende vrije hoogte overhouden.'

DE GLAZEN PUIEN ZIJN PROBLEEMLOOS TUSSEN DE GELAMINEERDE LARIKS KOLOMMEN GEPLAATST

Eén hoofdspant pakte echter erg nadelig uit. 'Die zou wel 2,5 meter hoog moeten worden. Dat was niet mooi en de ruimte was er niet in verband met de vrije hoogte. Dat spant is daarom inwendig voorzien van een staalplaat. Die is tussen het hout gelamineerd en is dus niet meer te zien. Deze oplossing benut de sterkte van het staal in de hoogte, waarbij het hout aan weerszijden zorgt voor de benodigde zijdelingse stijfheid.'

Glas tussen de kolommen In de zichtgevels van de supermarkt is het hout ook beeldbepalend. Dat beeld wordt bepaald door de overstekken én de houten kolommen, die in het gevelvlak zijn geplaatst. De kolommen lopen door de gevel van binnen naar buiten door. Omdat ze deels buiten staan is hier gekozen voor lariks, terwijl voor het overige gelamineerde hout voor vuren gekozen is. De glazen puien zijn tussen de gelamineerde kolommen geplaatst. Zowel de werking in het hout als de toleranties zijn dermate klein, dat dat probleemloos mogelijk is. Het enige probleem zat in de uitvoering. De grote puien en glasruiten moesten namelijk onder het overstek door worden geplaatst. Dat is opgelost door een evenaar met

FOTO: RICCARDO DE VECCHI

De oude Jumbo is inmiddels afgebroken. Het parkeerterrein is in aanleg. Rechts van de winkel is het grote overstek te zien voor de bevoorrading.

Aan de binnenzijde laten de dakspanten duidelijk de constructieve opbouw in 'taartpunten' zien.

FOTO: RICCARDO DE VECCHI

Omdat er geen grote kraan op de vloer kon staan is de bouw in drie fasen opgedeeld. Rechtsachter fase 1; vooraan is fase 2 te zien.

De constructieve opbouw van het pand bestaat uit verschillende 'taartpunten', met een hoofdligger daartussen. Het dak van het achterste deel is uitgebouwd tot een dakkapel voor extra daglicht. In het voorste deel is een patio gemaakt ter hoogte van de personeelsruimte.

ART IMPRESSIONS: TE KIEFTE ARCHITECTEN

In het interieur is de houtconstructie duidelijk zichtbaar. Het beeld is daardoor totaal anders van een standaard supermarkt met systeemplafond. Ook andere interieurelementen dragen bij aan die uitstraling.

FOTO: HENK TE KIEFTE

grote zuignappen te gebruiken. 'Daarvoor hebben we vroegtijdig overleg gevoerd met de gevelbouwer.'

Architectonische kolommen Opvallend is dat de gevelkolommen naar boven toe toenemen in breedte. 'Dat is een architectonische keuze voor meer dynamiek. Het zijn nu slanke dennen op mooie beentjes. Met rechte kolommen zou het veel stijver ogen.'

De overstekken boven deze gevels zijn bekleed met hout en de houten balken zijn prominent in het zicht gelaten. Bij de grote luifel voor de bevoorrading zijn dit de houten balken van de dakconstructie die doorsteken; bij de kleinere luifel in de voorgevel zijn deze als consoles vastge maakt aan de houten kolommen.

Zadeldak met driescharnierspant De achterste vleugel van het gebouw is uitgevoerd als zadeldak, met een vrije overspanning van 25 meter. Hiervoor is een driescharnierspant uit één stuk toegepast. Eén dakvlak is hoger doorgetrokken, tot voorbij de nok, waardoor een soort dakkapel ontstaat over de gehele lengte van dit bouwdeel. Dat geeft extra daglicht in de winkel. Overigens is het hele dak van het pand uitgevoerd als groendak. Ook is er PV op het dak gelegd. 'En er gaat geen enkel pijpje doorheen. Dat is altijd mijn uitgangspunt: er komt niets op het dak. Als je dat van te voren goed ontwerpt is dat ook helemaal niet nodig', zegt Henk te Kiefte.

Duurzame installatie Naast de PV is ook de overige installatie duurzaam uitgevoerd. Uiteraard is gekozen voor ledverlichting. Voor de verwarming van de winkel is gekozen voor vloerverwarming. De warmte daarvoor komt uit de compressoren van de koelmachines voor de winkelkoelingen. Deze zijn ondergebracht in een losstaand gebouwtje op het achterterrein. Ook duurzaam is dat de werknemers gestimuleerd worden met de fiets naar het werk te komen, door een fietsenplan én een goede fietsenstalling voorzien van oplaadpunten voor elektrische fietsen. Voor wie bezweet aankomt, zijn er douches gerealiseerd.

BREEAM Outstanding Het basison ontwerp bleek zo goed op duurzaamheid te scoren, dat de betrokken partij-

en besloten om te gaan voor het certificaat BREEAM Outstanding. 'Dat is best bijzonder voor een supermarkt.' Samen met een adviseur werd de gehele lijst van BREEAM doorgespit om te kijken wat haalbaar en zinvol is. 'Soms gaat dat wel heel ver. Het gaat dan bijvoorbeeld ook om extra brede parkeerplaatsen voor vrouwen, omdat die vaak kinderen in de auto hebben. Die zijn er dan ook gekomen.'

Het leidde tot één echte aanpassing in het oorspronkelijke ontwerp. 'We hebben een gat in het dak gemaakt voor een patio bij de personeelsruimte. Daardoor komt er daglicht in die ruimte en kunnen de medewerkers buiten pauzeren.'

In fasen gebouwd De krappe, ingesloten bouwlocatie zorgde nog wel voor uitdagingen in de uitvoering. Voor het plaatsen van de spanten van 25 meter lang voor de achterste vleugel was een grote kraan nodig. 'We hebben al heel vroeg in het proces de houtbouwer erbij betrokken. Samen hebben we tijdig gekeken hoe we dit gingen doen. Rondom de bouwplaats was geen ruimte en de kraan bleek niet op de vloer te kunnen staan. Daarom hebben we uiteindelijk in drie fasen gebouwd. Met steeds eerst een stuk fundering en begane grondvloer. Na het plaatsen van de houten spanten daarop, is het volgende deel gebouwd.' Lastig voor een bouwer? 'Het zat al in onze eerste opzet. Die wist het dus van tevoren.' •

HENK WIND

Locatie: Van Kollaan, Goor. **Opdrachtgever:** Leussink Retail Groep, Haaksbergen. **Bouwbegeleiding:** Interven, Baarn. **Architect:** Te Kiefte Architecten, Borne. **Adviseur constructie:** Peree Bouwadvies, Deventer. **Adviseur houtconstructie:** Step Engineering, Emmen. **Adviseur BREEAM:** Linneman Bouw en Advies, Geesteren. **Uitvoering:** Wilink Oosterveld Bouwbedrijf, Borne. **Houtbouw:** Derix gelijmde houtconstructies, Lierderholt-huis. **Bruto vloeroppervlakte:** 3.000 m². **Bouwperiode:** juni 2020 – maart 2021.